

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н.Ю. Єршова, О.В. Портна

**АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКУМ**

Навчальний посібник

**«Магнолія 2006»
Львів**

УДК 332.15
Є 80

Відтворення цієї книги або будь-якої її частини заборонено без письмової згоди видавництва. Будь-які спроби порушення авторських прав будуть переслідуватися у судовому порядку.

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Рецензенти:

Глущенко В.В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів і кредиту економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Соболев В.М. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Тимофеев В.М. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічного аналізу і обліку економічного факультету Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Авторський колектив: Н.Ю. Єршова, О.В. Портна

Аналіз господарської діяльності: теорія та практикум. Навчальний посібник / Н.Ю. Єршова, О.В. Портна. – Львів, «Магнолія 2006» – 309 с.

ISBN 978-617-574-103-0

«Магнолія 2006»

Навчальний посібник висвітлює принципи, методи, форми аналізу господарської діяльності підприємств, підходи до виявлення та обчислення величини невикористаних резервів. Розкриває організацію економічного аналізу на підприємстві з метою поліпшення управління підприємством, зміцнення його ринкових позицій і подальшого зростання ефективності його діяльності.

Призначено для студентів економічних спеціальностей навчальних закладів освіти, викладачів та практичних працівників.

© Єршова Н.Ю., Портна О.В.
© «Магнолія 2006»

ЗМІСТ

Вступ.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	
Тема 1. Аналіз господарської діяльності: предмет, об'єкти, зміст, завдання та роль в управлінні сучасним підприємством.....	9
1.1. Предмет та об'єкти аналізу господарської діяльності. Місце аналізу в системі наук та роль в управлінні діяльністю економічного суб'єкта.....	9
1.2. Функціональна та цільова орієнтація економічного аналізу	11
1.3. Види економічного аналізу, їх класифікація та сфери застосування	13
1.4. Принципи економічного аналізу та його ключові категорії.....	16
<i>Контрольні питання.....</i>	<i>20</i>
<i>Література .....</i>	<i>20</i>
Тема 2. Метод і спеціальні прийоми аналізу господарської діяльності.....	21
2.1 Метод економічного аналізу. Класифікація прийомів і способів аналізу.....	21
2.2 Статистичні методи та їх використання залежно від цілей аналізу господарської діяльності.....	24
2.3 Елімінування та використання способів елімінування залежно від цілей аналізу господарської діяльності.....	28
2.4 Економіко-математичні методи та їх використання залежно від цілей аналізу господарської діяльності.....	34
2.5 Евристичні методи та їх використання залежно від цілей аналізу господарської діяльності	36
<i>Контрольні питання.....</i>	<i>37</i>
<i>Література .....</i>	<i>37</i>
Тема 3. Інформаційне забезпечення та організація аналізу господарської діяльності	38
3.1. Інформаційне забезпечення економічного аналізу	38
3.2. Організація аналітичних досліджень в умовах застосування інформаційних технологій	41
3.3. Оформлення результатів аналізу господарської діяльності.....	49
<i>Контрольні питання.....</i>	<i>51</i>
<i>Література .....</i>	<i>51</i>
Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності.....	52
4.1. Роль і значення аналізу фінансового стану в сучасних умовах розвитку економіки. Основні види аналізу фінансового стану	52
4.2. Аналіз складу та структури майна підприємства та джерел його формування. Аналіз та оцінка ліквідності	55
4.3. Аналіз фінансової стійкості	66
4.4. Аналіз ділової активності	69
<i>Контрольні питання.....</i>	<i>71</i>
<i>Література .....</i>	<i>72</i>

Тема 5. Аналіз прибутку і рентабельності.....	73
5.1. Завдання та джерела інформації для аналізу прибутку.....	73
5.2. Аналіз формування прибутку підприємства	75
5.3. Факторний аналіз прибутку	78
5.3.1. Аналіз валового прибутку	78
5.3.2. Аналіз чистого прибутку	80
5.3.3. Аналіз прибутку за системою «директ-костинг».....	82
5.4. Аналіз показників рентабельності	86
<i>Контрольні питання.....</i>	<i>89</i>
<i>Література .....</i>	<i>89</i>
Тема 6. Аналітичне обґрунтування виробничої програми та оцінка її виконання	90
6.1. Аналітичне обґрунтування виробничої програми з метою максимізації доходу та операційного прибутку.....	90
6.2. Аналіз обсягу виробництва, асортименту та структури продукції. Аналіз ритмічності	94
6.3. Аналіз якості та конкурентоспроможності продукції	100
6.4. Факторний аналіз виконання виробничої програми.....	107
<i>Контрольні питання.....</i>	<i>110</i>
<i>Література .....</i>	<i>111</i>
Тема 7. Аналіз основних засобів підприємства	112
7.1. Мета, завдання, інформаційна база аналізу основних засобів. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами	112
7.2. Аналіз використання обладнання.....	120
7.3. Аналіз ефективності використання основних засобів	124
7.4. Аналіз виробничих потужностей підприємства	128
7.5. Основні напрями інтенсифікації використання основних засобів підприємства	131
<i>Контрольні питання.....</i>	<i>133</i>
<i>Література .....</i>	<i>133</i>
Тема 8 Аналіз матеріальних ресурсів підприємства	134
8.1. Мета, завдання, інформаційне забезпечення аналізу матеріальних ресурсів	134
8.2. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами	136
8.3. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.....	140
8.4. Аналіз обсягів інвестування коштів в матеріальні ресурси.....	149
<i>Контрольні питання.....</i>	<i>154</i>
<i>Література .....</i>	<i>154</i>
Тема 9. Аналіз трудових ресурсів підприємства	155
9.1. Мета, завдання, інформаційне забезпечення аналізу трудових ресурсів	155
9.2. Аналіз чисельності, складу та руху трудових ресурсів.....	157
9.3. Аналіз використання робочого часу	161
9.4. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів.....	164
9.5. Аналіз оплати праці	167

<i>Контрольні питання</i>	174
<i>Література</i>	175
Тема 10. Аналіз витрат підприємства та собівартості продукції	176
10.1. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу витрат підприємства та собівартості продукції.....	176
10.2. Аналіз динаміки та структури витрат	181
10.3. Аналіз собівартості товарної продукції.....	184
10.4. Аналіз собівартості окремих видів продукції	190
<i>Контрольні питання</i>	192
<i>Література</i>	193
Тема 11. Аналіз реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань	194
11.1. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань	194
11.2. Аналіз обсягів реалізації продукції та факторів, які впливають на їх рівень.....	196
11.3. Аналіз виконання договірних зобов'язань	202
11.4. Аналіз резервів росту обсягів реалізації продукції	204
<i>Контрольні питання</i>	205
<i>Література</i>	205
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКУМ ПО АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Тема 1. Аналіз господарської діяльності: предмет, об'єкти, зміст, завдання та роль в управлінні сучасним підприємством	208
<i>Ситуаційні завдання та їх розв'язання</i>	208
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	209
Тема 2. Метод і спеціальні прийоми аналізу господарської діяльності	212
<i>Ситуаційні завдання та їх розв'язання</i>	212
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	216
Тема 3. Інформаційне забезпечення та організація аналізу господарської діяльності	218
<i>Ситуаційні завдання та їх розв'язання</i>	218
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	219
Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності	221
<i>Ситуаційні завдання та їх розв'язання</i>	221
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	222
Тема 5. Аналіз прибутку і рентабельності	225
<i>Ситуаційні завдання та їх розв'язання</i>	225
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	233
Тема 6. Аналітичне обґрунтування виробничої програми та оцінка її виконання	236
<i>Ситуаційні завдання та їх розв'язання</i>	236
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	240

Тема 7. Аналіз основних засобів підприємства	244
<i>Ситуаційні завдання та їх розв'язання .....</i>	<i>244</i>
<i>Завдання для самостійної роботи .....</i>	<i>249</i>
Тема 8 Аналіз матеріальних ресурсів підприємства	252
<i>Ситуаційні завдання та їх розв'язання .....</i>	<i>252</i>
<i>Завдання для самостійної роботи .....</i>	<i>256</i>
Тема 9. Аналіз трудових ресурсів підприємства	259
<i>Ситуаційні завдання та їх розв'язання .....</i>	<i>259</i>
<i>Завдання для самостійної роботи .....</i>	<i>265</i>
Тема 10. Аналіз витрат підприємства та собівартості продукції.....	270
<i>Ситуаційні завдання та їх розв'язання .....</i>	<i>270</i>
<i>Завдання для самостійної роботи .....</i>	<i>274</i>
Тема 11. Аналіз реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань	277
<i>Ситуаційні завдання та їх розв'язання.....</i>	<i>277</i>
<i>Завдання для самостійної роботи.....</i>	<i>279</i>
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ	
ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ	281
СПИСОК ДОДАТКОВОЇ РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	300
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	301
ДОДАТКИ.....	304

**Наталя Юріївна Єршова,
Оксана Валентинівна Портна**

**АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКУМ**

Навчальний посібник

Формат 70x100/16. Папір друк. №2. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк. арк. 25,11.

м. Львів-53, 79053, Україна, тел.+380503701957
e-mail: magnol06@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 2534 від 21.06.2006 року,
видане Державним комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України

Надруковано у друкарні видавництва «Магнолія 2006»